

Наталія Аксьонова,
наук. співроб. СІАЗ НБУВ

ПІДґРУНТЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ ГАЗЕТНОЇ ПЕРІОДИКИ НА БІБЛІОТЕЧНИХ ВЕБ-САЙТАХ

У статті йдеться про вплив інформаційно-комунікаційних технологій, який сприяє переорієнтації друкованих газет та поступовому їх переходу в Інтернет, переваги електронних версій газет над друкованими та удосконалення бібліотечних послуг за рахунок наповнення веб-сайту електронними газетними ресурсами.

Ключові слова: бібліотека, друкована газета, електронний ресурс газетних видань, Інтернет, онлайн-версія.

З появою Інтернету, який з кожним роком дедалі більш упевнено завойовує простір для поширення та обміну інформацією, з його широкомасштабним набором послуг, друковані газети, які до цього успішно розвивалися, уже не в змозі конкурувати з інтернет-ЗМІ в оперативності подачі інформації. В усьому світі спостерігається тенденція падіння тиражів друкованих засобів інформації на фоні зростаючої кількості відвідувань інтернет-видань, що, у свою чергу, веде до певної кризи, зниження доходів у сфері видавництва періодичної преси, і той факт, що люди дедалі частіше звертаються за новинами до інтернет-ЗМІ, змушує виробників паперових видань шукати нові ефективні форми поширення інформації для збільшення та зацікавлення кола читачів.

На сьогодні більшість друкованих газет мають свої сайти, тому останнім часом редакції дедалі більше приділяють увагу електронним версіям своїх газет, не тільки щодо проблематики висвітлення матеріалів, а також, використовуючи всі можливості Інтернету, створюються комунікативні умови для заохочення читачів до співпраці (обговорення статей, участі в опитуванні тощо). «Сьогодні особливо важливим стає процес двосторонньої комунікації, коли газетам та журналам доводиться прислухатися до смаків своїх читачів» [4].

Це пов'язано ще з фінансовими питаннями, для власників газет поширення інформації за допомогою веб-сайтів набагато ефективніше: не потрібно витратити кошти на папір, друк, доставку, а для користува-

чів при наявності комп'ютера та Інтернету отримання інформації відбувається швидко та доступно.

Переваги електронних версій над паперовими газетами суттєві і основні з них такі:

- оперативність, можливість одержання інформації одночасно з подією;
- електронна газета доступна незалежно від місця проживання;
- можливість вибору часу користувачем;
- зручно працювати зі статтями для подальшого їх використовування (копіювати, переробляти, цитувати);
- легко робити тематичні добірки інформації, деякі видання ведуть такі добірки;
- є можливість доступу до архіву;
- можливість участі в обговоренні, дискусії та отримання миттєвої відповіді;
- можна читати видання іноземною мовою, використовуючи спеціальне програмне забезпечення, що забезпечує автоматичний переклад тексту;
- можливість одержання відео- та аудіозображення.

А останні досягнення у сфері високих інформаційних технологій, якими вже нікого не здивуєш, ще й значно спрощують процес отримання електронної інформації – прямо на мобільний телефон, який водночас є кишеньковим персональним комп'ютером.

Тому процес переходу від традиційних друкованих видань до електронних набирає обертів та безперервно інтенсифікується.

Так за прогнозами відомого австралійського футуролога, бізнес-стратега Р. Доусона, що в листопаді 2010 р. оприлюднило видання *The Australian*, протягом 10–20 років паперові газети в розвинутих державах припинять тиражування в класичному друкованому вигляді та повністю трансформуються в Інтернет. Для США це буде у 2017 р., Британії, Ірландії – 2019 р., Канаді, Норвегії – 2020 р., Сінгапуру, Фінляндії, Франції, Німеччини – 2029 р. Російську паперову пресу Р. Доусон поставив в один ряд з турецькою, мексиканською та монгольською – середина 30-х років XXI ст. [2].

На думку учасників III Всеукраїнського газетного конгресу, що проходив у жовтні 2011 р. (Київ), друковані газети припинять своє існування у світі та в Україні до 2017–2050 рр.

Генеральний директор Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що входить до ООН, Ф. Гаррі з цього приводу висловився, що ця «еволюція» неминуча, це не добре і не погано, «у США вже сьогодні книги на цифрових носіях продаються краще за паперові, а в містах стає

дедалі важче знайти бібліотеку». На сьогодні приблизно 5–10 % друкованих газет уже повністю трансформувалися в Інтернет, і кожного разу це резонансна подія.

Так, одна з найстаріших та найвідоміших британських газет The Guardian, що займала третю сходинку у Великобританії (з щоденним накладом – 279 308 пр.), уже до кінця цього року перестане друкуватися на папері і повністю перейде в Інтернет. Головний редактор газети А. Расбріджер вважає, що онлайн-версії для видавців уже стають пріоритетними і «майбутнє будь-якої газети так чи інакше за цифровими форматами» [6].

В українському медіа-просторі за останні два роки багато видань скоротили свій тираж, зовсім закрилися чи повністю перешли в Інтернет. Експерти пояснюють такий перехід українських газет в онлайн-режим тим, що для видавців затрати на друковані видання випереджають їхні доходи, а майже кожен другий українець має можливість підключитися до Інтернету через мобільний телефон.

Як повідомив О. Човган, глава громадської ради Держкомтелерадіо України, вже до проведення Всесвітнього газетного конгресу, який запланований на наступний рік у Києві, більшість провідних українських видавців перенесуть утримання своїх газет у мобільні версії та на веб-сайти.

Про зникнення паперових газет почали говорити ще із середини 90-х років, але за прогнозами цей процес мав тривати років 50, а то і більше, останні ж високотехнологічні розробки, а також фінансово-кризові зміни прискорили його.

Така інтернет-трансформація друкованих видань змушує сучасні бібліотеки, які водночас є інформаційно-комунікаційними центрами та основними фондозберігачами, шукати інноваційні шляхи для зберігання інформації та задоволення різноманітних запитів користувачів. Саме створення електронного газетного ресурсу вирішує ці проблеми та розширює можливості для максимального забезпечення інтелектуальних потреб читачів.

Тому найважливішим питанням на сьогодні є впровадження в бібліотечну практику інформаційних та телекомунікаційних технологій для всебічного формування та наповнення бібліотечного фонду електронними ресурсами, а створення власних електронних ресурсів на бібліотечних веб-сайтах та подальшого їх розвитку є також і актуальним.

Важливість розширення інформаційної складової бібліотечних веб-сайтів електронними ресурсами полягає ще в тому, що бібліотека, як елемент інфраструктури наукової комунікації, сприяє активізації процесу

обміну у світовому інформаційному просторі новими знаннями, популяризації результатів вітчизняної наукової діяльності та організації доступу до зарубіжних ресурсів, а це дає можливість «підвищити рівень інформаційної культури населення та ввести в науковий обіг унікальні документи, що становлять історичну і культурну цінність не тільки для України, а і для світової спільноти» [3].

Водночас реалізується один із пріоритетних напрямів розбудови інформаційного суспільства, що відображено в концепції Державної цільової науково-технічної програми створення Національної електронної бібліотеки України «Бібліотека – XXI», – це «створення умов для вільного доступу до електронних бібліотечних ресурсів читачам на усій території України» [1]. Тобто забезпечується доступ до територіально розподілених, віддалених електронних бібліотечних ресурсів. Тому перед бібліотечними установами відкриваються серйозні перспективи щодо участі у формуванні єдиного бібліотечно-інформаційного середовища держави, де складовими частинами є електронні ресурси всіх бібліотек з їх фондами, каталогами, повними текстами, що оснащене механізмами для ефективного доступу та роботи з ними [5].

Враховуючи всі перетворення в медіа-просторі та вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на вдосконалення бібліотечного обслуговування читачів за рахунок розширення та повноцінного наповнення складової бібліотечного електронного ресурсу, на веб-порталі Національної бібліотеки України імені В. Вернадського, дотримуючись нормативних актів щодо авторського та суміжних прав, у мережі інтранет-середовище з 2010 р. розпочато нове зібрання – база електронних версій матеріалів центральних та регіональних газет України «Газетна періодика», яка надає можливість читачеві, не заходячи на сайти газет, переглянути їх номери.

Структура бази має два розділи «Центральні видання» та «Регіональні видання». У першому розділі «Центральні видання» представлені найбільш впливові урядові, суспільно-політичні та економічні центральні газети, в яких висвітлюється проблематика загальнодержавного характеру, у другому «Регіональні видання» подані основні газети з усіх областей України. База містить дані про газету (тематична спрямованість, періодичність, мова, засновник та видавець, головний редактор, наклад, адреса та номери телефонів), а також адреса сайту газети.

Файли подаються у форматі pdf та doc, оскільки не всі сайти надають можливість скачування версії pdf, то відповідно до оригіналу номера робиться файл у форматі doc, без подачі фото-ілюстраційних матеріалів, що, безумовно, є недоліком, бо наявність такої інформації значною

мірою доповнює текст статті та робить завершеним зміст. Розв'язання такої проблеми можливе шляхом удосконалення нормативно-правової бази з питань «передачі до бібліотек електронних копій тиражованих видань» [3].

Виходячи з того, що на сьогодні усі газети для підготовки своїх номерів до друку використовують комп'ютерні програми, тобто мають електронні версії, доцільно було б внести зміни до Закону «Про обов'язковий примірник документів» та передбачити крім забезпечення НБУВ обов'язковим примірником на паперових носіях, також і електронним. Це надало б можливість ефективно комплектувати центральну та регіональну газетну періодику, що сприяло б повноцінному формуванню бази електронних ресурсів газетних видань.

Список використаних джерел

1. Концепція Державної цільової науково-технічної програми створення Національної електронної бібліотеки України «Бібліотека-XXI» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipri.kiev.ua/index.php?id=120>. – Назва з екрана.
2. Похорони газет назначили на 2019-й [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.utro.ru/articles/2010/11/01/933918.shtml>. – Загл. с экрана.
3. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI» : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2011 р. № 956 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/law/11_bib21. – Назва з екрана.
4. Чи слід друкованій пресі «пакувати валізи»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/219633>. – Назва з екрана.
5. Як же живуть бібліотеки України сьогодні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dilovod.com.ua/publ/stati/statti/jak_zhe_zhivut_biblioteki_ukrajini_sogodni/4-1-0-520. – Назва з екрана.
6. Guardian Media Group goes 'digital first' after £33 m loss [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.computerworlduk.com/news/it-business/3286975/guardian-media-group-goes-digital-first-after-33m-loss>. – Title from the screen.